

ЧИТАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ У ВИКЛАДАЦЬКОМУ КОМУНІКУВАННІ ХХІ СТ. (НА МАТЕРІАЛІ ПОТТЕРІАНИ)

Пилинський М. Я.

Київський університет імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)
ORCID iD: 0000-0002-4771-1294
m.pylynskyi@kubg.edu.ua

Бабушко О. А.

Київський університет імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)
ORCID iD: 0000-0002-6861-8558
o.babushko@kubg.edu.ua

У статті досліджується кореляція читацьких стратегій та особливостей академічного дискурсу. Особливий акцент зроблено на виховному потенціалі навчання англійської мови з використанням текстових матеріалів із семикнижжя Джоан К. Роулінг «Гаррі Поттер». Пропонуються шляхи забезпечення комунікативного фокусу навчання крізь призму потенційної читацької рецепції. Викладацьке комунікування в результаті ретельного прочитання семілогії під авторством Джоан К. Роулінг набуває ефективності завдяки наповненості романів сучасними лексичними та фразеологічними засобами. Тексти про Гогвортські чари і магію є взірцевими серед творів сучасної англійської літературної мови, адже містять в собі широкий спектр тематичного матеріалу повчального характеру, що значною мірою сприяє як викладанню, так і виконанню основних видів активності, таких як читання, говоріння, письмо, а також до критичного мислення, аналізу тексту та формування моральних цінностей. В дослідженні згадується про мультикультуралізм з метою допомогти студентам опанувати поняття, а також усвідомити, що кожна одиниця культурного розмаїття має право та свободу на існування й поважне ставлення до неї. Автори доводять, що матеріал поттеріани багатий повчальністю і містить такі теми, як вплив фольклору на сучасну культуру, мультикультурні вияви, питання свободи та рабства, виховання «проблемних дітей» або взаємодія з небіологічними батьками тощо.

Пропонуються конкретні методики та стратегії, що є найбільш доречними для опрацювання запропонованих вище тем. Такими можуть бути аналіз тексту, порівняння та зіставлення книжного й сучасного, критичне мислення. Вбачається, що дієвим комунікуванням є діалог і групова дискусія, кількість усного та писемного мовлення яких має бути збалансована із якістю.

Ключові слова: читацькі стратегії, семілогія, комунікування, виховний потенціал, мотивація, Джоан К. Роулінг, «Гаррі Поттер», мультикультуралізм.

Mykhailo Pylynskyi, Olena Babushko

Reading Strategies in Academic Communication (based on the *Harry Potter* series)

This article considers the correlation between reading strategies and peculiarities of academic discourse. Special attention is paid to the upbringing-educational potential of teaching English on the basis of selected materials, namely the seven-book series "Harry Potter" by Joan K. Rowling. The paper discusses a number of ways of sustaining the communicative focus of teaching a foreign language through their prism of a potential reading strategy. It is proved that the series authored by Joan K. Rowling is filled with modern lexical and phraseological means. Texts about Hogwarts magic and spells are exemplary among the works of modern English literary language, because it contains a wide range of thematic material of an instructive nature, which greatly contributes to both teaching and performing basic activities such as reading, speaking, writing, as well as critical thinking, text analysis and the formation of moral values. The study mentions multiculturalism in order to help students master the concept, as well as to realize that each unit of cultural diversity has the right and freedom to exist and respect it.

The authors proved that Potterian material is rich in instructiveness and contains such topics as the influence of folklore on modern culture, multicultural manifestations, issues of freedom and slavery, raising "problem children" or interaction with non-biological parents and others.

Specific techniques and strategies that are most appropriate for the treatment of the above topics are proposed. These can be text analysis, investigation and comparison of book's world and modern life, as well as critical thinking. It is seen that effective communication is dialogue and group discussion, the amount of oral and written speech which must be balanced with quality.

Key words: reading strategies, series of seven books, communication, educational potential, motivation, Joan K. Rowling, "Harry Potter", multiculturalism.

Вступ. У межах цієї статті у своєму визначенні якості освіти ми перш за все спираємося на **актуальність** процесу навчання та дібраних матеріалів практичних дисциплін іноземною мовою (зокрема, англійською), що одночасно є й предметом занепокоєння студентів сучасним станом вищої коли. Актуальність навчальних матеріалів полягає у їх сучасності, що також можна охарактеризувати кількома моментами. По-перше, наразі англійська мова розвивається досить стрімко, тож дуже важливо слідкувати, аби студенти вивчали сучасну лексику. Йдеться насамперед про навчальні модулі, що торкаються тем спілкування та комп'ютерних технологій. Варто зауважити, що ніхто не вимагає від викладача англійської мови бути ще й фахівцем у галузі науки та техніки, однак вартує йти в ногу з часом у своєму знанні мови. По-друге, актуальність матеріалів полягає не тільки у сучасності лексики, але й у сучасності навчальних тем.

Метою дослідження є вивчення та представлення до уваги ефективних читачьких стратегій при викладанні практичних дисциплін з англійської мови за допомогою варіації сучасних творів, зокрема романів про чари і магію. За М. Зубрицькою, «літературознавчі концепції автора і тексту ХХ століття так чи інакше зосереджували свою увагу на читачеві як завершальній ланці літературної комунікації, що схематично звелася до простої, аж надто очевидної, як на перший погляд, формули “література = автор + текст + читач”» (Зубрицька, 2004, с. 32). Ми дещо забіжимо наперед, сказавши, що розвиток читачьких стратегій сприяє формуванню усного та писемного мовлення. Теми, що студенти вивчатимуть із викладачем під час практичних занять, мають, на нашу думку, враховувати соціальні та культурні віяння країн, де англійська мова є домінуючою. Звісно, за ці три десятиліття вже (мабуть) не знайти викладачів, які б іще посилалися на витяги зі з'їздів КІРС, однак ми вважаємо за потрібне підкреслити, наскільки, наприклад, гендерні та расові теми є на часі, тож їх не варто лишати зовсім поза увагою.

Об'єктом дослідження є твори, що слугуватимуть базою для комунікування, зокрема семикнижжя Джоан К. Роулінг «Гаррі Поттер». Та спершу потрібно означити певні межі даної роботи.

Оскільки практичні дисципліни з вивчення англійської мови для гуманітаріїв, зокрема філологів, викладаються майже впродовж усього навчального циклу, вбачається, що дієвим комунікуванням є діалог і групова дискусія, кількість усного та писемного мовлення яких має бути збалансована із якістю. Тобто викладач має усіляко заохочувати студентів говорити та писати, зосереджуючись головню на розширенні та активному житку лексичного й фразеологічного запасу сту-

дентів. Їх може забезпечити максимізація кількості мовлення студентів шляхом спілкування на різні теми та письмової рефлексії щодо обговореного матеріалу. І тут ми повертаємося до першого згаданого компонента якості освіти — актуальності. Доцільність дібраного матеріалу має першочергово характеризуватись сучасністю та розмаїтістю лексики і нагальністю тематики для України й основних англомовних країн (США та Великобританії).

Серед тем є вічні морально-етичні питання, спрямовані на виховання у студентів почуття доброчесності, терпимості, милосердя, справедливості, розсудливості, мужності, поміркованості тощо. Також важливою є тема політики, а саме політичного устрою, ролі держави у житті громадян, взаємодії громадян із державою та загроз, що з нею пов'язані (зокрема, у галузі освіти). Питання наповнення практичних дисциплін конкретними матеріалами, які б задовольняли встановлені критерії, демонструє дилему: укладач може добирати не пов'язані між собою матеріали для кожного тематичного модуля або ж об'єднати якомога більшу кількість топиків під одним матеріалом. На нашу думку, найкраще піти саме другим шляхом, аби у студентів краще формувалося відчуття тяглості й взаємопов'язаності запропонованого матеріалу. Як приклад такого широкого за тематикою матеріалу візьмомо літературне семикижжя під авторством Джоан К. Роулінг «Гаррі Поттер». Ця серія книг відповідає параметрам, що ми окреслили у вступі до статті. «Гаррі Поттер» є, по-перше, відомою та цікавою серією романів. Це вже позитивно відобразиться на мотивації студентів, адже вони й так будуть зацікавлені у його прочитанні, розборі та обговоренні, висловленні власних думок щодо прочитаного. По-друге, ця семилогія є прикладом сучасної літературної англійської мови із багатим лексичним та фразеологічним вмістом. Також твір пані Роулінг наповнений різними цікавими та досить складними темами для опрацювання англійською мовою у межах практичних дисциплін.

Критичний огляд літератури, концептуальних рамок, гіпотез і т. ін. Розмова про читачькі стратегії у розрізі викладацького комунікування відсилає нас до міркувань засновників школи рецептивної естетики — Г. Р. Яусса, В. Ізера, Дж. Куллера та ін. Так, Ізер стверджує, «щоб здійснитись, літературний текст потребує читачької уваги, яка надає форми взаємодії корелятивів, накреслених у структурі порядком речень» (Ізер, 1996, с. 265). Отже, саме читач вибудовує текстове значення. Множинність індивідуальностей породжує розмаїття прочитань. Погоджуємось, що «завдяки семантичній розсіяності текст стає фікцією, яка рідко означає тільки те, що вона представляє. Теорія літератури в усіх її можливих різновидах редукує цю розсіяність до певного значення»

(Фізер, 1996, с. 262). Прийняття цього положення дає змогу виокремлювати важливі семантичні сегменти тексту і розшифровувати їх значення у дискусіях. М. Зубрицька узагальнює досвід рецептивної естетики ХХ ст. твердженням про те, що «в кожному тексті запрограмована траєкторія його руху, динаміка його розвитку, і кожний текст ніби моделює свою ідеальну читацьку аудиторію, своєрідну уявну спільноту, а натомість кожна аудиторія має свій певний горизонт сподівань, свої уявлення про літературу, текст та, відповідно, про їхні завдання. Під час зустрічі читача і тексту відбувається злиття двох горизонтів сподівань: горизонту сподівань читача і автора. Чимало теоретиків літератури залишили за читачем право на своє бачення і розуміння тексту незалежно від авторських інтенцій» (Зубрицька, 2004, с. 33). У нашій розвідці ми слідуємо настанові власного прочитання бестселеру крізь призму викладацького комунікування.

Результати дослідження та обговорення.

Наразі основним завданням системи освіти є формування гармонійної, талановитої людини, яка здатна до самореалізації свого потенціалу, має хист до безперервного саморозвитку та легко адаптується до стрімких змін у світі. Сьогодні вища школа має готувати не лише носія знань, а й самодостатню особистість, яка зможе використати здобуті знання для конкурентоспроможної діяльності в різних сферах суспільного життя.

Говорячи про мовну та літературну освіту зокрема, слід зауважити, що саме твори сучасності є цінним ресурсом для посилення духовного потенціалу, що впливає на формування особистісного світосприйняття, допомагає обрати цінності та навіть певні види діяльності чи захоплення. Таким чином, змодельовавши певну культуру поведінки, зайняти своє почесне місце серед інших людей. Проте повне розуміння та адекватне сприйняття творів буде здійснене тоді, коли особистість матиме певну базу та спрямування. Саме викладач може використати доцільний твір літератури, спрямувати та відслідкувати напрям розвитку думки студента, мотивувати його до самопізнання себе через літературу. Незрівнянно цінним твором, що сприяє розвитку особистості, є, наприклад, дитячий фентезійний роман «Чарлі і шоколадна фабрика» (1964) валійця Р. Даля. Доробок цього митця можна використовувати як базу для розкриття таких питань особистісного розвитку: людяність, ввічливість, допитливість, прийняття буття та чи варто намагатися бути завжди у всьому найкращим. Текст щедро демонструє лексичні новоутворення — вигадані персонажі «умпа-лумпи» та незнані країни; фентезійний твір насичений казковістю, що вже вимальовує в голові цілий набір методичних вправ для текстуального дослідження.

Усім відома історія «Різдвяна пісня в прозі» (1843) Ч. Діккенса несе виховний зміст і має свої лексичні особливості. Текст містить рясний набір питань для критичного осмислення. Також у цьому розрізі вартий уваги твір Дж. Лондона «Жага до життя» (1907). Тут чітко вимальовуються проблеми життя і смерті, дружби й зрадництва. Щодо завдань повчального характеру, доречним буде охарактеризувати героїв твору, провівши паралелі. Слід також звернути увагу на опис природи та простежити їх роль у тексті, проаналізувати значення назви оповідання тощо.

Ще в межах шкільної програми обговорюється проблема взаємин між батьками й дітьми в оповіданні Дж. Олдріджа «Останній дюйм» (1957). Студентський вік — це зовсім інша справа. Тут утвердження сімейних цінностей сприймається більш серйозно та під іншим кутом. Задля включення критичного мислення корисним буде визначити символічність назви оповідання, обговорити образи Бена і Деві, визначити художні засоби їх створення. Для виховного моменту у процесі формування особистості слід поговорити про віру у внутрішні можливості людини, подолання нею життєвих випробувань, здатність до порозуміння.

Більш детально хотілося б зупинитися на першій книзі Дж. Роулінг «Гаррі Поттер та філософський камінь», адже вона є у шкільній програмі із зарубіжної літератури шостого класу (хоч і як додаткова література). Вивчення цього твору мовою оригіналу (англійською) дасть змогу студентам додатково оцінити різницю у ґрунтовності підходів шкільного та університетського опрацювання.

Коли ще тільки велися розмови стосовно введення роману в шкільну програму, знайшлася достатня кількість критиків щодо цього (Мельник, 2012). Вони стверджували, що у книзі є сіра мораль: учні постійно бешкетують та навіть крадуть, що, мовляв, є поганим прикладом для наслідування. Із тезою про те, що не всі вчинки героїв є «ідеологічно правильними», важко не погодитись. Однак мораль спрямована на виховання моральних чеснот. Наприклад, як у епізоді із маленьким дракончиком (Rowling, 2015, р. 221). На території замку дракона тримати заборонено, тож його було вирішено віддати професійному доглядачеві. Головні герої намагаються нишком пронести цю істоту вночі через увесь замок. Геґрід, що дістав дракона й хотів його виростити, порушив шкільні правила, і Гаррі з Герміоною, які принесли звіра в замок, теж. Проте дітьми рухають позитивні наміри: допомогти драконі зростати у більш сприятливому середовищі, а також захистити Геґріда, аби той уникнув покарання за свою недалекоглядність.

Чи добре порушувати шкільні правила? Чи погано покривати тих, хто скоїв правопору-

шення? Якщо так, то чи абсолютним є це правило, чи воно все ж має винятки? Якщо так, то які? Чи можна вважати правопорушення таким уже серйозним, якщо мета є вищою, аніж дотримання якихось там шкільних правил? Чи мета виправдоує засоби? Знову ж таки, якщо так, то чи завжди?

Ці та ще тисячі подібних запитань можна й варто ставити, розглядаючи такі ситуації. Студенти у таких випадках не матимуть однозначної позиції. Ба навіть більше, у ході дискусії їхня думка може і швидше за все буде змінюватись і не одноразово. Завдання ж викладача у такі моменти направляти дискусію у правильне русло та підводити студентів до правильних висновків. Тож неоднозначність тем є позитивним моментом у процесі навчання, адже це допоможе студентам дискутувати на з цих питань. Саме у таких суперечках і відбуватиметься моральне виховання. А також це поліпшуватиме мовлення студентів. Вони активно намагатимуться сформулювати власні аргументи англійською мовою. Варто додати, що у ході жвавої дискусії студенти намагатимуться чим скоріше сформулювати репліку, що також позитивно впливатиме на їхній мовленнєвий розвиток. Таким чином, вивчення нових слів та конструкцій не відбуватиметься у вакуумі (слово та його переклад), натомість нова лексика буде вмонтовуватись у вже відомий апарат.

Тематична варіативність роману «Гаррі Поттер». У зазначеному романі безліч питань, які можна розбирати. Так, наприклад, почати можна із теми дорослішання. Вона є основною у першій книзі про хлопчика, що вижив. 11 років — вік, коли діти полишають свій дім та вирушають у Гогвортську школу чарів і чаклунства. Це той період, коли вони вже починають входити у нове й незвідане доросле життя. На відміну від порівняно безтурботного дитинства, світ дорослих сповнений труднощів, страхів, непорозумінь. Водночас від віку підліткового ми стаємо на шлях пізнання справжньої дружби, кохання, усвідомлення різниці між добром та злом. Також відбувається визначення подальшого шляху, розуміння наслідків за власні вчинки та необхідності жити із цим.

Магічна школа є метафорою на дорослий світ. Це світ, де коридори ведуть не завжди туди, куди б ти хотів (чи наче як мали б вести (чи тобі здавалося, що вони завжди вели кудись)), де звичні двері відкриваються у глуху стіну, де на кам'яних, твердих сходах раптом зникає сходинка і ти буквально втрачаєш ґрунт під ногами (Rowling, 2015, pp. 205–216).

Саме таким є дорослішання і доросле життя. Знати напевне, що саме на тебе чекає за рогом, це велика рідкість. Не раз торовані та буцімто певні стежки одного разу раптово виведуть у геть несподіване місце, а звиклі дії призведуть до неочікуваних результатів. Звернувши увагу студентів

на цей аспект у книгах, можна ставити наступні запитання про те, що вони думають із цього приводу. Хто на їхню думку краще справляється із цим процесом? Які якості характеру допомагають у адаптації — у героїв та реальному житті? Як за книгою на це впливають викладачі? Якою є взагалі роль школи та університету у процесі дорослішання? Саме таким шляхом особистих та більш загальних філософських запитань і відбуватиметься ознайомлення студентів із запропонованою тематикою.

Дотепер ми наводили теми більше особистісного характеру — моральності порушення правил та процесу дорослішання. Наступна тема, яку б ми хотіли зачепити, має більше політичний характер — рабство. У другій книзі про хлопчика, що вижив, з'являється ельф-домовик Доббі. Він намагається застерегти Гаррі, щоб той не повертатися до школи чарів та чаклунства, бо на нього там чигатиме небезпека. Але Доббі не може конкретизувати пересторогу. Кожного разу, як він ось-ось розкриє причину, ельф починає себе гамселити об щось чи чимось. Ми дізнаємося, що Доббі не може сказати усїєї правди, бо ельфу це заборонила чаклунська сім'я, якій він належить (Rowling, 2015, pp. 29–300). Тобто він фізично зв'язаний певною магією, що перешкоджає Доббі порушити наказ володаря. Врешті Гаррі звільняє ельфа. Він підлаштовує так, що господар дарує ельфові одяг — і той стає вільним. Надалі, з'являючись у книгах, Доббі не раз віддячує Гаррі за звільнення його з рабства (Rowling, 2015, p. 562). Упродовж наступних книг з'ясовується, що таких ельфів-рабів досить багато і вони часто змушені робити страшенні, осоружні речі й підкорятися господареві, навіть якщо виконання наказу призведе до їхньої смерті. Та ельфи працюють не тільки на окремі сім'ї. Як виявляється у четвертій книзі, Гогвортс обслуговується сотнями ельфів-домовиків. Вони виконують усе — від приготування їжі до прибирання та прикрашання замку на свята. І усе це ельфи роблять безоплатно, виключно на рабській основі (Rowling, 2015, p. 1098).

Одне з питань, яке можна було б обговорювати зі студентами, саме аморальність рабства. Це можна робити дотично до різних сфер: чи то рабство конкретно країн, до яких має відношення Джоан К. Роулінг, чи рабство, яке панувало на теренах України, або ж можна говорити про сучасну работоргівлю тощо. Ці питання вже є самодостатніми темами для обговорення й студентських письмових робіт на десяток робочих годин. Та пані Роулінг іде далі у дослідженні цієї теми. Пам'ятаймо, що «Зв'язок з життям» мертвих літер уможливило читач, який щораз упевненіше пересувався з маргінесів науки про літератури до її центру» (Зубрицька, 2004, с. 37).

Подруга Гаррі Герміона, як і належно людині небайдужій та зятятій, засновує клуб з визво-

лення ельфів-домовиків з рабства (Rowling, 2015, р. 1133). Вона записує туди Рона, третього персонажа з їхньої нерозлучної трійці, та Гаррі, агітує інших учнів школи долучитись та жертвувати кошти на цю справу. Герміона також створює якісь роздаткові матеріали, а також власноруч плете ельфам одяг і ховає його у грифіндорській вітальні, сподіваючись, що ті, прибираючи, знайдуть його та звільняться нарешті з цього гидкого рабства. Однак, раби-ельфи геть не прагнуть свободи. Вони старанно працюють і не скаржаться. Ельфи щасливі, що мають хазяїна і раді йому прислужитись. На прикладі Вінкі, звільненого ельфа, ми бачимо, наскільки спустошеними ті почуваються, здобувши свободу (Rowling, 2015, pp. 1263–1268). Для ельфів немає тяжчої кари та сорому, аніж бути вигнаними господарем. Виявляється, що Доббі це радше виняток, що ельфи геть не хочуть бути звільненими. У них у житті є одна мета і єдине щастя — служити.

Якщо взяти цей аспект та намагатися розібратися у ньому, матимемо також досить цікавий пласт питань щодо дискусії про свободу та її цінність. Що таке свобода? Чим вона цінна? Чи завжди люди справді вільні у своїх думках та вчинках? Наскільки ті чи інші люди схильні жити власним розумом (наприклад, у контексті створення власного підприємства чи роботи на когось)? Також, повертаючись до теми дорослішання, можна обговорювати як формується у дітей почуття незалежності та самодостатності від батьків. Або ж як багато тих, хто так і не навчився жити самостійно й прагне, щоб хтось завжди вирішував за них їхню долю. Чи інші дотичні теми: намагання з'ясувати, що таке рабство та чим воно відрізняється від свободи.

Як і було зазначено у вступі, тематика курсу з вивчення англійської мови, на наш погляд, не має оминати питань, що наразі вирують у суспільстві. Одним із таких є мультикультуралізм. Семилогія «Гаррі Поттер» пронизана лексикою, актуальною для цієї теми. Під час проходження модулю на заняттях з певного курсу вивчення англійської студентам буде запропоновано ознайомитися з поняттям «мультикультуралізм» на межі власного розуміння та в рамках світового масштабу, повільно спрямовуючи на обговорення взаємодії різних культур з базового матеріалу, взятого в орієнтир для вивчення. Наприклад, коледж мистецтв і дизайну «Отіс» (США) відкрив курс «Гаррі Поттер: літературна традиція та попкультура». Програма курсу розглядає світ магії та чарів семикнижжя Роулінг з точки зору фольклорних витоків, літературної структури та її впливу на популярну культуру. Під час навчання студенти критично аналізують теми і значення, виражені через книги британської авторки, намагаються зрозуміти, як письменниця зробила читання «знову веселим» (Григораш, 2015).

Орієнтуючись на досвід американських викладачів, які вже досить тривалий час імплементують у навчальний процес питання мультикультуралізму, слушною думкою буде спробувати відтворити цікавість до читання і в стінах українських ЗВО на матеріалі семилогії Роулінг.

Зупинимось більш детально на питанні стосовно прикладу того, як і що саме може бути введено у курс. Насамперед слід дослідити таке поняття, як «мультикультуралізм». Власне, цей термін виник у науковому обігу наприкінці 1980-х років. Він означав поважливе ставлення більшості населення до меншин, однаковий статус різних культурних традицій, право індивіда на вибір своєї ідентичності. В мультикультурному суспільстві людина здатна зберігати власну неповторність попри впливи інших культур. Аналіз основних соціально значущих компонентів культури (пізнавальних, нормативно-ціннісних, оціночних, поведінкових тощо) свідчить, що кожен індивід може належати до кількох культур, що представники меншин можуть повноцінно інтегруватися в суспільство, зберігаючи хоча б частково сукупність власних етнокультурних, психічних, ціннісних та інших специфічних національно зумовлених ознак. Мультикультуралізм означає співіснування в єдиному політичному суспільстві кількох помітних культурних груп, які бажають і загалом здатні відтворювати свою специфічну ідентичність. Таке визначення є дескриптивним або описовим. У дескриптивному розумінні більшість сучасних країн мультикультурна (Дрожжина, 2005, с. 196). Таким чином, теоретичний матеріал може бути використаний додатково до художнього тексту задля більш поінформованої дискусії питання.

Щоби поглибити розуміння зазначеного вище поняття, слід принагідно дати завдання студентам навести приклади з різних художніх творів чи українських, чи закордонних письменників, повільно підходячи до роману «Гаррі Поттер». Тут можна згадати Йосипа Бурга, відомого перш за все своїм твором «Маковей» (вперше надрукований українською мовою у 1994 р.). В основу цієї книжки покладено реальні події, що відбувалися під час Другої світової війни: український священник села Іспас, ризикуючи життям, рятував від розстрілу євреїв, тим часом, як у всіх сусідніх населених пунктах вони були повністю винищені. Або прозові твори С. Жадана зі збірки «Гімн демократичної молоді» (2006), в якій репрезентовано різні верстви населення, різні соціальні ролі та вікові категорії. Продовжувати можна довго, адже прикладів безліч. Та все ж рухаємось до семилогії. У цій серії книг чітко простежується мультикультурне розмежування всього світу, а не лише певної країни, до того ж авторка так вправно це робить, що кожен читач відчуває свою причетність до певної групи населення з кількох вига-

дано-реальних, кожен мимоволі відчуває свою причетність до ймовірності володіння магічними силами. «Діти, які прочитали хоча б перший роман “Гаррі Поттер та Філософський камінь” до своїх одинадцяти років, дійсно вірять, що незабаром отримають листа із Гогвортської Школи Чарів і Чаклунства і вважають його відсутність помилкою — ось наскільки сильний вплив має роман. Усі діти певною мірою є Гаррі Поттерами, які сподіваються бути знаменитими та розкрити в собі чаклунські сили» (Мавренкова, 2019, с. 45). Те саме можна сказати й про студентів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, в розвідці продемонстровано твори, що можуть стати базовими під час викладання практичних дисциплін англійською мовою; наведено кілька прикладів тематики, яку можна розглядати упродовж курсу на матеріалі семи-книжки «Гаррі Поттер» під авторством Джоан К. Роулінг.

Ми живемо в епоху демократії, толерантності та свободи слова. Тож матеріал поттеріани багатий повчальністю і містить такі важливі теми, як відгомін фольклору у сучасній культурі, мультикультурні виклики, свобода та рабство, дорослішання підлітків, взаємини дітей з небіологічними батьками. Серія романів про чари та магію засте-

рігає вдумливих читачів від упереджених дій (як не кривдити відмінників на прикладі Герміони), вчить толерантності у сприйнятті Іншого (ельфів-домовиків або маглів) за умови фокусування на цих проблемних моментах під час викладацького комунікування з аудиторією. Ретельне прочитання бодай одного з романів серії дасть змогу студентству відрефлексувати роль освіти — школи та/або університету — у процесі дорослішання й становлення особистості. Під час опрацювання певної теми важливо використовувати критичне мислення, проводити паралелі (особливо під час читання епізоду про рабство), здійснювати порівняння та аналіз відмінностей світу роману з реальністю.

Наголосимо, що вибраний нами твір для цієї статті є лише ілюстрацією того, як саме можна використовувати художню літературу для поліпшення письмового та усного мовлення студентів. Методи, представлені в статті, замість роману про Гаррі Поттера та його пригоди можна застосовувати до обговорення й інших книг, у яких викладач знайде достатньо матеріалу для цього курсу. І мабуть, єдиною умовою, на яку слід звертати увагу, це те, щоб твір був написаний англійською мовою і не раніше середини — кінця ХХ ст.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Григораш, О. (2015). *Креативний підхід до навчання: зарубіжні методика*. <https://studway.com.ua/kreativniy-pidkhd/>
2. Дрожжина, С. В. (2005). *Культурна політика сучасної полікультурної України: соціально-філософський та правовий аспекти*: монографія. Донецьк: ДонДУЕТ.
3. Дрожжина, С. (2008). Мультикультуралізм: теоретичні і практичні аспекти. *Політичний менеджмент*, 3(30), 96–106.
4. Ізер, В. (1996). Процес читання: феноменологічне наближення. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* Львів. Літопис, 261–277.
5. Зубрицька, М. (2004). *Ното Legends: читання як соціокультурний феномен*. Львів, Літопис.
6. Мельник, А. (2012). Учитель літератури: «Уявіть собі, що в обов'язкове меню дитини включили чипси, шоколад і кока-колу». <https://tinyurl.com/brnv8pt6>
7. Фізер, І. (1996). Школа рецептивної естетики. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* Львів, Літопис, 261–262.
8. Мавренкова, М. (2019). Синтез міфологічних і реалістичних елементів у літературі фентезі (на матеріалі творів Дж. К. Роулінг). *Manuscript: Класична спадщина і сучасний літературний процес*, 1(7), 42–46.
9. Duffy, E. (2002). Sentences in Harry Potter, Students in Future Writing Classes. *Rhetoric Review*, 21(2), 170–187.
10. Rowling, J. K. (2015). *Harry Potter: The Complete Collection (1-7)*. Pottermore Publishing.
11. Stephens, R. (2003). Harry and Hierarchy: Book Banning as a Reaction to the Subversion of Authority. In G. L. Anatol (Ed.), *Reading Harry Potter: Critical Essays*. Westport, Connecticut, London. Praeger, 51–65.

REFERENCES

1. Hryhorash, O. (2015). *Kreatyvnyi pidkhd do navchannia: zarubizhni metodyky*. [in Ukrainian]. <https://studway.com.ua/kreativniy-pidkhd/>
2. Drozhzhyna, S. V. (2005). *Kulturna polityka suchasnoi polikulturnoi Ukrainy: sotsialno-filosofskyi ta pravovyi aspekty: Monohrafiia*. Donetsk. DonDUET [in Ukrainian].

3. Drozhzhyna, S. (2008). Multykulturalizm: teoretychni i praktychni aspekty. *Politychnyi menedzhment*, 3(30), 96–106 [in Ukrainian].
4. Izer, V. (1996). Protsey chytannia: fenomenolohichne nablyzhennia. *Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st.* Lviv, Litopys, 261–277 [in Ukrainian].
5. Zubrytska, M. (2004). *Homo Legens: chytannia yak sotsiokulturnyi fenomen.* Lviv, Litopys [in Ukrainian].
6. Melnyk, A. (2012). *Uchytel literatury: «Uiavit sobi, shcho v oboviazkove menu dytyny vkluchyly chypsy, shokolad i koka-kolu».* [in Ukrainian].
<https://tinyurl.com/brnv8pt6>
7. Fizer, I. (1996). Shkola retseptyvnoi estetyky. *Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st.* Lviv, Litopys, 261–262 [in Ukrainian].
8. Mavrenkova, M. (2019). Syntez mifolohichnykh i realistychnykh elementiv u literaturi fentezi (na materialy tvoriv Dzh. K. Roulinh). *Manuscript: Klasychna spadshchyna i suchasnyi literaturnyi protses*, 1(7), 42–46 [in Ukrainian].
9. Duffy, E. (2002). Sentences in Harry Potter, Students in Future Writing Classes. *Rhetoric Review*, 21(2), 170–187 [in English].
10. Rowling, J. K. (2015). *Harry Potter: The Complete Collection (1-7).* Pottermore Publishing [in English].
11. Stephens, R. (2003). Harry and Hierarchy: Book Banning as a Reaction to the Subversion of Authority. In G. L. Anatol (Ed.), *Reading Harry Potter: Critical Essays.* Westport, Connecticut, London. Praeger, 51–65 [in English].

Дата надходження статті до редакції: 05.09.2021.

Прийнято до друку: 22.09.2021.